

Posudek na práci Mgr. Terezy Radvákové (94 s. + xliv)

Rigorózní práce *Předmluva a její didaktická funkce v literární výchově* Mgr. Terezy Radvákové řeší dosud opomíjený problém, který má i zajímavé didaktické vyústění: předmluva jako axiologický a estetický zprostředkovatel jinozárodní literatury, jako komparativní forma a výsledek genetické intertextuálnosti, která může sloužit v literárně-výchovném procesu na základní škole tím, že žákům poskytuje doplňující informace např. o světové literatuře (resp. o domácí). Radváková, která je svou orientací romanistka zaměřená na francouzštinu, zvolila za základ své analýzy předmluvy z edice Světové četby v nakladatelství Odeon od roku 1948 do 90. let 20. století. Konkrétně zkoumá, zda předmluvy vzaté z překladových titulů francouzského písemnictví mohou plnit svou funkci, anebo zda jsou tendenční a tudíž poplatné dobové ideologii. Jde zároveň o složitou otázku kulturního dědictví a specifické paměti národa. Kandidátka si také klade za úkol zjistit, zda tuto „tendenčnost“ sami žáci jsou schopni adekvátně identifikovat.

Práce se kompozičně rozčleňuje na dva základní tematické oddíly. První teoreticky koncipovaná část charakterizuje politicko-kulturní kontext doby, připomíná genezi, působení a ediční politiku nakladatelství Odeon (to bylo právem i v období před rokem 1989 považováno za prestižní pro vysokou úroveň překladů a pečlivý výběr titulů), posléze se zaměřuje na textovou interpretaci příslušného vzorku předmluv. Druhá praktická část rozebírá na základě nejrůznějších kritérií tendenčnost předmluv a poté provádí rozsáhlá dotazníková šetření, z nichž vyvozuje konkluze o předmluvě z didaktického hlediska. Význam předložené práce shledávám v tom, že upozorňuje na předmluvu jako komparativní problém: předmluva je z hlediska intertextuality genetickým pretextem a posttextem s vysokým stupněm hodnotové intencionality zaměřené na konkrétní typ adresáta. Jde vlastně z hlediska chronologie o atemporální interpretační komentář „vysvětlující“ a konkretizující smysl textu. Tento proces recepce probíhá nepřetržitě a je vnímán před i po konzumaci díla. Také se jedná o komparativní zprostředkovatel jinozárodních hodnot. Tento aspekt by měl být podroben v následném zkoumání podrobnému metodologickému zhodnocení. Poznámka k první části: tendenčnost, resp. ideologizující nasycenost textu lze exaktně kvantifikovat pomocí tzv. ideologémů: jsou to kvantifikátory intencionality textu, které je možné chápat jako výrazové i obsahové kategorie rozvíjející operativnost v sociativní poloze.

Druhá část podrobně zkoumá, jak předmluva přispívá k dosažení motivace vzdělávacího cíle, jak může ovlivnit konkrétní interpretaci díla či výkladu období v rámci pedagogické komunikace. Nejsem specializovaným didaktikem, ale z kandidátčiných úvah je zřejmé, že předmluvu za jistých předpokladů i podmínek lze využít i ke globální orientaci v literární výchově (charakteristika literárního směru, generace, období apod.). V neposlední řadě jde i o demonstraci techniky tzv. kritického myšlení jako poskytnutí jistých kompetencí – čtenářské gramotnosti a porozumění textu. Třeba upozornit, že o předmluvě jako didaktické aplikaci v literární výchově neexistuje, pokud vím, žádná relevantní odborná literatura, a proto v této praktické ukázce pedagogických možností předmluvy nacházím druhý význam předkládané rigorózní práce.

Práce až na drobné překlepy je po formální stránce vzorně vypracována, prozrazuje erudici kandidátky, která se snaží pregnantně formulovat. Cíle a metody jsou zde stanoveny jasně a přehledně, závěry jsou vyvozeny z rozsáhlého empirického materiálu, který je podrobně i kvantitativně (mj. statisticky) komentován. Práci považuji za velmi zdařilou a proto ji doporučuji k obhajobě a k následnému řízení, na jehož konci by po úspěšném zvládnutí všech předepsaných požadavků mělo být udělení titulu PhDr.

V Praze 20. 9. 2013

prof. PhDr. Miloš Zelenka, DrSc.